

PIŠETA IN UREJUJETA:

Lojze Košorok
in Pavla Gruden

Kar po domače

Da svet trpi vsled pomanjkanja ljubezni je že stara zadeva. Kristjani to vedo že dva tisoč let. Do današnje dobe je to pomanjkanje toliko naraslo da ga ni več mogoče zatajevati. Lahko bi se reklo, da človeštvo v ljubezen več ne veruje. Vendar dokler bo še besedo o njej, ne bo izumrla.

Prišla mi je slučajno v roke drobna knjižica v kateri so zbrani izreki o ljubezni, kakor jo vidijo otroci v starosti od 4 do 12 let. Angležinja Nanette Newman je zbrala nekaj tisoč takih izrekov. Objavila je le najbolj duhovite, ki vzbujajo smeh in nas odrasle istočasno tudi sramotijo. Smatram za primerno, da jih spoznamo tudi mi, ker slikajo resnico. Razen tega so ti izreki posebno primerni za letošnje leto, ki je posvečeno otrokom. Na žalost so prišli časi, ko moramo pogledati v sebe skozi pamet otrok, ki so še nepokvarjeni in se resnice ne boje.

Začnimo z najmanjšim petletnim Erikom, ki je iz poročnih fotografij ugotovil sledeče: "Mislim, da se je mogoče zaljubiti ako se slikate pred cerkvi".

Sedemletna Lynn trdi: "da je ljubezen važna, kajti, če se ne bi med seboj ljubili, bi ne bilo ljudi".

Da gre ljubezen skozi zledodec potrjuje osemletna Tereza ko pravi: "Jaz vem, da se moja mati in oče ljubita, ker mu mama skuha njegovo najbolj priljubljeno pečenko vsak večer."

Tudi skrb za dobro prebavo hrane je ljubezen natero do otroka, če prislunemo besedi štiritletnega Bobbyja, ki pravi: "Svojega brata moram ljubiti, če ne, dobi vetre."

Sestletna Alice pa trdi, da je "prava ljubezen tista, ki umre a se je človek še vedno opominja kot jaz moje mačke".

Sestletni John "jo je pogruntal" takole: "moja želva je utrujena od ljubezni spala štiri leta. Zdi se mi, da ljubezen utrjuje posebno stare ženske, ker vedno veliko spijo".

Sedemletni Erik: LJUBEZEN:

Pavla Gruden

BLAGOSTANJE IN PODGANE

V Zvezni republiki Nemčiji-Pravijo strokovnjaki živi dvakrat toliko podgan kot ljudi, okroglo 120 milijonov. To seveda v primerjavi spodobnim odnosom va najrevnejših deželah v razvoju sploh ni veliko, zanimivo pa je, kaj navajajo strokovnjaki kot glavni vzrok za to, da se v bogati deželi, ki si nekaj domišlja glede higienske prosvetljenosti svojih prebivalcev, ti škodljivi glodalci se iz leta v leto množijo, prav bogastvo! Zato, ker se ljudem dobro godi, mečejo v smeti toliko hrane, da se tudi podganam zmeraj bolje godi. Tako dobro se jim godi in tako hitro se množijo na velikanskih smetiščih ob velikih mestih, da so začele vdirati v skladišča hrane in v zasebne kleti in naredijo toliko škode, da jozadnja leta računajo v milijonih mark.

Isti pojav je v Sydneyu, ne radi bogastva in blagostanja, nego radi štrajka sydneyjskih smetarjev.

ČE SE
NEPOREČENI
LOČUJEJO

Še pred dvajsetimi, petnajsetimi leti tega problema sploh ni bilo. Če sta moški in ženska hotela živeti skupaj, sta se poročila, zadeva je bila urejena in mir besedi. Če se nista več razumela, sta se v nekatere deželah lahko razvezala, v drugih samo ločila "od mize in postelje", v tretjih pa sta morala ostati skupaj in se sovražiti med svojimi štirimi stenami: tudi te reči so bile urejene za zakoni. Dva ki se nista ravnala po teh zakonih, sta bila pač "zunaj zakona", sešla sta se po svoje, kakor sta vedela in znala, krajši konec je potegnil pač slabotnejši, v večina primerov je to bila ženska.

V zadnjem desetletju-dveh so se stvari naglo in zelo spremenile, hitreje v praksi kot v zakonodaji. Vedno več je neporočenih "zakonov", ki niso stopili pred maticarja ali pred oltar in se dandanašnji dan nad takim "pohujšanjem" nihče več ne pohujšuje. V večini primerov za take "Zakonske razveze" zakonov še ni. Ravno v zadnjem času imamo tu kot v Ameriki vedno več teh problemov in bo treba tudi v tem primeru nekaj ukreniti. Švicarji svetujejo, naj takrat, ki se odločijo za skupno gospodinjstvo, sklenejo pismen sporazum o tome, kaj je čigavo, kako se vrednoti prispevek enega in drugega k skupnemu življenju in premoženju in kako se bo premoženje delilo, če bi bilo nekoč skupnosti konec.

V Ameriki, kjer se skoraj vsake reči lotijo drugače kot v stari Evropi, so se drugače lotili te zadeve. Zakonski predpisi o "nezakonski zvezi" ne pravijo nič, vendar je pred dvema letoma pod pritiskom zapuščenih prijateljev nekaterih filmskih in popevkarskih zvezdnikov vrhovno sodišče ZDA priznalo pravico do tožbe za odškodnino ali preživnino ženski, ki je dlje živela z moškim v skupnosti, prispevala k skupnemu gospodinjstvu v denerju ali z

delom ali s skrbjo za partnerja ali podobno. Obenem pa je v sklepu sodišča poudarjeno, da na osnovi tega ni mogoče priznati pravice do odškodnine ali preživnine prostitutki, ki je samo na svojem področju delala moškemu usluge.

In zdaj smo tam. 700 tožb leži na sodiščih države Kalifornije - (Hollywood) - sodišča ne vedo, kaj bi z njimi, odvetniki toženih zvezdnikov-milijonarjev pa sodijo, da jih je treba zavrniti. Saj je morda res, pravijo, da je katera od tožečih žensk na začetku kariere nezvestega partnerja veliko storila zanj, nobenega dvoma tudi ni, da marsikateri ni bilo lahko ob moškem, ki je zapadel drugam ali je alkoholik ali kako drugače iztirjen, vendar je to v večini primerov kaj težko dokazati ... Laže je nasprotno, dokazati, da ob prijatelju milijonarju niso niti kuhale niti prale niti krpale nogavic. Da niso bile zaposlene in niso prinašale denerja v skupno gospodinjstvo itd. Kaj so izgubile, ker so zaradi zveze z uspešnim moškim odstopile od lastne kariere, je nedokazljivo. Nasprotno pa je, po mnjenju odvetnikov, kaj lahko spraviti v rubriko "prostitucija" na primer zahtevo igralke Britt Ekland, ki zahteva od nekdanjega prijatelja Roda Stewarda za vsako sekundo skupnega življenja (okroglo preračunano) 20c. in ga je torej tožila za 15 milijonov dolarjev.

In še to pravijo pravniki, da je pravzaprav paradoksalno, da imajo neporočeni pari nenadoma največ skrbi in težav s tistimi stvarami, ki so se jim hoteli izogniti s tem, da se niso poročili. "Če se hočeš rešiti partnerja," meni eden ameriških odvetnikov, "je najenostavneje, da se poročiš z njim. Razveza je namreč zakonsko urejena, ločitev neporočenih pa je dvomljiva zadeva."

N.Ž.

LJUBLJANA JE
VELIKO MESTO

Ob izteku letošnjega leta je predsednika republiške konference SZDL Mitjo Ribičiča obiskala glavna urednica radia "Glas Ljubljana". Ribičič ji je med drugim povedal:

Kakor vsak občan Ljubljane si želim, da bi se mesto umirilo, stabiliziralo, da ne bi raslo stihijsko, da bi raslo urejeno, skladno, kulturno, da bi bila Ljubljana lepo mesto z urejenim starim jedrom, gostoljubna, turistično in ekološko čista. Veseli me, da se je začela Ljubljana premikati, da so se odprla nova gradbišča, da je vse v razgibanem tempu. Teba bo seveda samo še pospešiti določene družbene akcije. Mislim, da je treba upoštevati pri tem nekaj novih okoliščin.

Ljubljana je samoupravno središče Slovenije. Treba je ustvariti pogoje za razvoj samoupravne demokracije. Samo poglejte pogoje, v katerih danes dela okrog 80 ljubljanskih krajevnih skupnosti. Samoupravni način življenja je tak, da mora občan sam urejati svoje zadeve, mora jih urejati na primeran način, hitro, ekspeditivno. Ljubljana je središče

slovenskega naroda in to naroda, ki je organiziran suvereno, ima svojo republiko, je torej republiško, politično, znanstveno-raziskovalno, kulturno in prometno središče Slovenije. Ko tujec stopa skozi ljubljanska vrata, mora začutiti, da je prišel na obisk k narodu, ki ima kulturno izročilo, ki se zaveda svoje pomembne boja, zaveda se zgodovine, ki načrtuje pogumno, ki ima pred seboj perspektivo. Mislim, da je prav Ljubljana tista, ki najbolje premaguje naš kompleks majhnosti, ne samo na političnem, ampak tudi na drugih področjih. Končno se lahko naš predsednik ljubljanske ekupščine enakopravno pogovarja z župani velikih mest, Milanom in drugimi središči.

Za premagovanje te majhnosti se mi zdi pomemben Cankarjev kulturni dom. To je pomembna naložba v sodobno kulturo, ki istočasno pomeni prelomni trenutek za upodabljanje naših in svetovnih kulturnih dosežkov. Vse zvrsti naše umetnosti in kulture se lahko tu izkažejo.

Novice in
zanimivostiREKORD V POLJČAH-
7200 LITROV MLEKA

POLJČE-Na mlečni farmi v Poljčah so lani dosegli nov rekord v prireji mleka. Povprečno mlečnost na kravo so v primerjavi z lanskim letom povečali še za 320 litrov, tako da bo letos znašala okoli 7200 litrov. To pa je mlečnost, ki je ne bodo dosegli na nobeni slovenski in jugoslovnski zadrugi. Za primerjavo naj povemo, da je najboljša mlečna farma v Zahodni Nemčiji dosegla le 6588 litrov mleka na kravo.

V zadnjih dvanajstih letih so na mlečni farmi v Poljčah povečali mlečnost na kravo od 3030 litrov v letu 1966 na 7200. Podobne rezultate so dosegli tudi v produktivnosti dela. Lani so porabili za 100 litrov mleka le 1,2 ure vložnega dela, medtem ko znaša slovensko povprečje 2,6 ure. Vse rezultate so dosegli s selekcijo domačega goveda, saj doslej niso uvozili iz tujine nobene krave.

V MURSKISOBOTI
PRVA OBRTNA
ZADRUGA

MURSKA SOBOTA-Malo gospodarstvo se je v zadnjih nekaj letih v murskosobotski občini razmeroma ugodno razvijalo; v občini je šest takih organizacij združenega dela družbenega sektorja, ki so organizirane kot enovite delovne organizacije ali temeljne organizacije, 439 je zasebnih obrtnikov od katerih se jih 292 ukvarja s proizvodnjo in popravili, preostalih 147 pa so storitveni vendar so k tem všteti tudi zasebni gostilničarji.

SKAKALEC NORČIČ
DRUGI V GARMISCHU

GARMISCH-PARTENKIRCHEN-Jugoslovanski smučarski skakalec Bogdan Norčič je zabeležil 2. januarja svoj doslej največji uspeh z drugim mestom na drugi tekmi letošnje novolletne Intersport skakalne turneje. Bogdan je dosegel drugi najdaljši skok na povečani skakalnici v Garmischu, ki mu je prinesel tudi drugo mesto in trenutno šesto mesto v skupnem seštevku po dveh tekmah, potem ko je bil na prvi tekmi v Oberstdorfu 13. Sicer vodi

po dveh tekmah Finec Kokkonen.

PRIZNANJA
GOSPODARSTVENIKOM

LJUBALJANA-Letošnje nagrade Borisa Kraigherja in diplome za ustvarjalne prispevke v slovenskem gospodarstvu so prejeli Boris Andrijač, direktor novomeške Krke, Janez Lamšček, direktor Temeljne Pomurske banke za dosežke v murskosobotski Muri, Miran Ržner, direktor ljubljanske belinke, Aljoz Rožman, direktor koprškega Iplasa in Jože Ciglenečki, Janez Florjantič, Marjan Pihler, Vlado Stojanovič, Blaž Topolovec ter Albert Vide, člani delovne skupine iz mariborske Tovarne avtomobilov in motorjev.

Značilno za letošnje nagrajence je, da izhajajo iz organizacij združenega dela, ki imajo izdelane dolgoročne razvojne programe, h katerim so sami prispevali pomemben delež. Ti programi segajo izven lokalnih meja in se vklaplajo v razvoj manj razvitih območij, v širši jugoslovnski prostor in v dežele v razvoju.

POKOPALISO
METROPOLITA
KLIMENTA

BITOLA-V Bitoli so 4. januarja pokopali prespansko-bitolskega metropolita Klimenta, ki je preminil v 66. letu življenja. Ob prisotnosti najvišjih cerkvenih dostojanstvenikov in predstavnikov oblasti, so opravili zadušnico. Poglavar makedonske pravoslavne cerkve Dositej prejema številne sožalne brzojavke.

ŠOLA V NARAVI ZA
OTROKE ZDOMCEV

KRANJSKA GORA-V Saturnusov in Porentov dom v Kranjski gori je pripela skupina 64 šoloobveznih otrok slovenskih zdomcev iz zahodnonemškega mesta Stuttgart, ki so v glavnem člani slovenskega kulturnega društva Triglav. Zanje so v Kranjski gori pripravili šolo v naravi, ki bo trajala do 13. januarja.

Pokrovitelj je otrokom za čas šole v naravi preskrbel 52 parov smuč in drugo smučarsko opremo, ker bodo v času bivanja v Kranjski gori opravili tudi začetni smučarski tečaj.

OBVESTILO

SLOVENSKI ŠOLSKI ODBOR ZA N.S.W. obvešča vse stariše, da prijavijo svoje otroke za pouk slovenskega jezika na tukajšnjih srednjih šolah pri kateri koli slovenski organizaciji ali pa pismeno na sledeč naslov: SLOVENE SCHOOL COMMITTEE OF N.S.W., P. O. Box 188 COOGEE 2034.

Vpisovanje za pouk slovenskega jezika bo tudi na državnih šolah v Ashfield-u in v Bankstown-u, 3. februarja ob 9 uri dopolden.

TAJNIŠTVO

“Beli čovek nas ne razume ...”-portret starog Indijanca

Šta je 1854. godine odgovorio poglavica plemena Sigla velikom belom poglavici u Vašingtonu, to jest predsedniku SAD, kada je ovaj ponudio da kupi indijansku zemlju.—Primer lepote misli o veličini i neotuđivosti čoveka i prirode

Godine 1845. poglavica indijanskog plemena Sitl dobio je ponudu predsednika SAD za kupovinu velikog prostora zemlje gde je živele pleme Sitl, s tim da se ono preseli u rezervat. Evo kako je glasio odgovor poglavice Sitla velikom poglavici bledolikih u Vašingtonu: “Ne razumem; veliki poglavico belih tvoju ponudu! Kako se može kupiti ili prodati nebo i toplina zemlje? Mi ne možemo biti vlasnici svežine vazduha i bistrine vode, pa kako ih onda možemo kupovati ili prodavati? Svaka blistava borova iglica, svako zrno peska na rečnom sprudu, svaka maglica u tami šume, svaka majušna buba, sveti su u mislima i u životu mog naroda. Sokovi u drveću prožeti su sećanjima na crvenog čoveka. Kada mrtvi bledolikog odu u šetnju među zvezde, zaboravljaju zemlju koja im je dala život. Naši mrtvi nikada ne zaboravljaju svoju predivnu zemlju, jer je ona majka crvenog čoveka. Mi smo deo zemlje, i ona je deo nas. Mirisave trave su nam sestre; jelen, pastuv, veliki orao-braća su nam. Stenoviti vrhovi, sočni pašnjaci, toplo ponijevo telo i čovek pripadaju jednoj porodici. Kada nam veliki poglavica iz Vašingtona šalje poruku da bi kupio našu zemlju, nek zna da od nas previše traži. Veliki poglavica poručuje da će nam pronaći mesto gde ćemo lepo živeti. Razmotrićemo ponudi da kupite našu zemlju. Ali to neće biti lako. Ova nam je zemlja sveta. Ova blistava

voda što teče rekama i brzacima nije samo voda, već je i krv naših predaka. Ako vam prodamo zemlju ili nas silom oterate, morate uvek imati na pameti da je ova voda sveta. To morate reći i svojoj deci jer svaki doraz u bistrom jezeru podseća na događaje i uspomene iz života mog naroda. Žubor vode glas je oca, moga oca. Reke su naša braća. One nam gase žeđ. Reke nam hrane decu, nose naše kanoae. Prodamo li vam zemlju morate se setiti i učiti svoju decu da su reke i naša i vaša braća. Zato rekama morate pružiti dobrotu kakvu biste bratu pružili! Znamo da nas beli čovek ne razume. Njemu je svaka zemlja ista. On je stranac koji dolazi noću i uzme od zemlje sve što mu treba. Zemlja mu nije bra, nego neprijatelj. Čim je pokori, on kreće dalje. Ostavlja za sobom grobove svojih otaca i ne razmišlja o tome. Oduzima svojoj deci zemlju i ne brine. Grobovi njegovih otaca i zemlja gde su mu se deca rodila ostaju zaboravljeni. Prema majci-zemlji prema bratu-nebu odnosi se kao prema stvarima koje se mogu kupiti, prodati ili opljačkati, poput stoke ili naktita. Pohlepa belog čoveka uništiće zemlju i za sobom ostavi samo pustoš. Ne znam. Naš se način života razlikuje od vašeg. Od pogleda na vaše varoši, crvenog čoveka zaboje oči. To je možda zato što je crveni čovek sirov i ne razume vaš život. U gradovima belog čoveka nema mirnog kutka,

nema mesta gde bi se čuo razgovor lišća u proleće ili drhtaj krilca u mušice. Možda smo zato divlji što osećamo dah prirode. Naprotiv, ja belog čoveka ne shvatam ... Buka mi vredi uši. Vredi li život ako čovek nikad ne može da čuje usamljeni krik kozoroga ili noćnu prepirku žaba u bari! Ja sam crvenokožac i mnogo ne razumem ... Indijanac voli meki zvuk vetra dok se ovaj poigrava na površini močvare. Voli miris povetarca osvežen podnevnom kišicom ili borovinom. Najveće blago crvenog čoveka je čista vazduh. Sve živo deli vazduh-životinje, drvo i čovek. Svakome je taj dah potreban. Beli čovek kao da ne zapaža vazduh koji udiše. Imun je na smrad, poput nekog ko je dugo na samrti. Prodamo li vam svoju zemlju, morate se setiti da nam je vazduh dragocen; da vazduh deli svoj duh sa životom koji održava. Priroda koja je mom dedi dala prvi uzdisaj, prihvatice i njegov poslednji izdisaj. Ako vam prodamo zemlju, morate je čuvati kao svetinju, kao mesto gde će i beli čovek navraćati da oseti ukus vetra ili zasladi mirisom poljskog cveća. Razmotrićemo vašu ponudu da kupite našu zemlju. Pristanemo li, zahtevaćemo da ispunite ovaj uslov: I prema životinjama u ovom kraju beli čovek se mora ophoditi kao prema braći. Divlji smo i ne razumemo drugačiji život! Video sam u preriji hiljade bufala koje je bledoliki ustrelio iz željeznog konja. Divljak sam i ne rezumem kako železni konj iz koga suklja crni dim može biti važniji od bufala koga se sme ubiti samo da bi se preživelo. Šta je čovek bez životinje?

Kad bi životinja nestalo i čovek bi umro od usamljenosti. Što god zadesi životinje, zadesiće i čoveka. Ceo svet je povezan. Moraćete učiti svoju decu da im je pod nogama pepeo naših dedova. Da bi poštovali

svet je povezan. Moraćete učiti svoju decu da im je pod nogama pepeo naših dedova. Da bi poštovali

zemlju, kazaćete im da je zemlja bogata životom naših predaka. Moraćete učiti svoju decu isto što mi učimo svoju. Pljuje li čovek na zemlju - pljuje na samog sebe. Zemlja ne pripada čoveku. Čovek pripada zemlji. To dobro znamo. Sve je u međusobnoj vezi, kao što je porodica sjedinjena krvlju. Možda smo ipak braća? Videćemo. Jedno znam sigurno, a to će i beli čovek kad tad morati da shvati: naš bog je isti bog. Možda mislite da i njega možete kupiti kao što se spremate da uzmete našu celu zemlju? Ali nećete! Božja milost je jednaka i za crvenog i za belog čoveka. Belci će nestati, možda i pre naših plemena. Samo prljate svoj ležaj, pa ćete se jednog dana naći u vlastitom izmetu. Takva nam se sudbina čini bednom. Nikad nećemo razumeti zašto se ubija bufalo, zašto se krote mali divlji konji; zašto je u blizini šume toliko ljudskog vonja; zašto je pogled na zelene bregove rastrgan žicama što govore? Gde su gušćici? Nema ih više. Gde je orao? Otišao. Pravom življenju je kraj. Nastupa borba za opstanak.

ZANIMLJIVOSTI IZ NAŠIH KRAJEVA

NOVISAD-PETROVARADINSKI ŠANAC

Novi Sad je osnovan mnogo posle susednog Petrovaradina na starom podunavskom putu, na levoj obali Dunava, gde je bio najpogodniji prelaz preko reke. Zbog odbrane pontonskog mosta prema Petrovaradinu, najpre je 1694. godine izgrađen mostobran i šanac, nasuprot tvrđavi na desnoj strani Dunava. Posadu mostobrana sačinjavala je srpska milicija, u svojstvu pomoćnih austrijskih trupa. Uz mostobran je ubrzo poniklo civilno naselje, čiji su žitelji takođe bili Srbi, dok su u Petrovaradinu stanovali uglavnom Nemci i Hrvati, po kojima su se dva dela tog mosta zvala Švapski i Hrvatski Zaselak (Schwabendörfel i Kroatondörfel). Celo naselje, na drugoj obali, u početku se naziva po Srbima-Racima: Racki Šanac, Racko Selo ili Racka Varoš, a isto tako Varadinski ili Petrovaradinski Šanac. Kad je 1748. godine postao slobodan kraljevski grad, naziv mesta je promenjen u Novi Sad, s tim što je u zvaničnoj upotrebi bio direktan prevod na latinskom jeziku: Neo Planta, na nemačkom Neusatz, a na mađarskom Ujvidek (uj-nov i videk-predeo, kraj).

Javili su nam ...

SKOPLJE-Fabrika stakla i staklenih vlakana uskoro će dobiti novi pogon za proizvodnju ambalažnog stakla. U novom pogonu biće zaposleno 170 novih radnika.

STANIČENJE-Meštani ovog sela podigli su most preko reke Temšice, most preko Nišave i izgradili su vodovod. Ukupna vrednost radova iznosi 3,200.000 dinara. Predviđeno je da se ove godine izgradi i asfaltni put u dužini od tri kilometra do sela do međunarodnog puta Ni-Pirot.

SJENICA-“Vesna” gradi pogon za proizvodnju tehničkog staklenog platna čiji će godišnji kapacitet biti 802 tone. Potrebe za staklenim platnom u našoj zemlji su velike. Računa se oko 2.000 tona godišnje. “Vesna” će nabavljati sirovine od fabrike za proizvodnju staklenog prediwa u Baljevcu na Ibru.

ČAČAK-Gorani su prošle godine pošumili 50 hektara goleti. Istovremeno, pripremili su oko 100 hektara zemljišta za pošumljavanje u ovoj godini. Da bi pomogli goranima, Šumsko gazdinstvo u Čačku nabavilo je dve mašine koje dnevno mogu da iskopaju po 800 jama za sadnice.

SIVAC-Gradi se novi mlin koji će moći da melje osam vagona brašna za 24 sata. Radovi će biti završeni do sredine godine. Mlin će raditi u sastavu PIK “Sivac” koji je i obezbedio sredstva.

KUMANOVO-Fabrika kože “Kumanovo” ulaže 22 miliona dinara u modernizaciju opreme. Veruje se da će godišnja proizvodnja kože biti povećana na više od 800 hiljada kvadratnih metara kože.